

Allinpäivän
seminaari
31.1.2024

Perhevapaauudistusten tavoitteet ja vaikutukset

Johanna Lammi-Taskula, tutkimuspäällikkö (THL)

Perhevapaiden kehitys Suomessa

Äitiysvapaa (1964)

Isyysvapaa (1978-2013) 3 vkoa yhtä aikaa äidin kanssa

Vanhempainvapaa (1985) jaettavissa vanhempien kesken

Hoitovapaa & kotihoidontuki (1985) jaettavissa

Isäkuukausi (2003-2013)

2003: 2+2 vkoa

2007: joustavampi käyttö 1v 4 kk asti

2010: 2+4 vkoa

Isyysvapaa (2013-2022)

9 vkoa, joustavampi käyttö 2v asti

Raskausvapaa

2022: 6,7 vkoa synnyttävälle

Vanhempainvapaa

2022: 6,4 + 6,4 kk; siirrettävissä 2,5 kk, joustavampi käyttö molemmille vanhemmille 2v asti

Osittainen hoitovapaa (1988)

Osa-aikainen vanhempainvapaa
jos molemmat käyttävät (2003-2022)

Joustava hoitoraha (2014)
Alle 3-v lapsen vanhemmille

Perhevapaauudistusten tavoitteet

Terveyden edistäminen

- raskaussuojelu
- lapsikuolleisuuden vähentäminen, imetyksen edistäminen

Sukupuolten tasa-arvo

- äidin asema työmarkkinoilla
 - työllisyysaste, julkisen talouden kestävyys
 - kustannusten korvaaminen työnantajalle
- isän asema perheessä

Perheiden tukeminen

- valinnanvapaus
- joustavuus
- työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Lasten yhdenvertaisuus

- perheiden monimuotoisuus

Onko uudistusten tavoitteita saavutettu?

Terveyden edistäminen

Sukupuolten tasa-arvo

Perheiden tukeminen

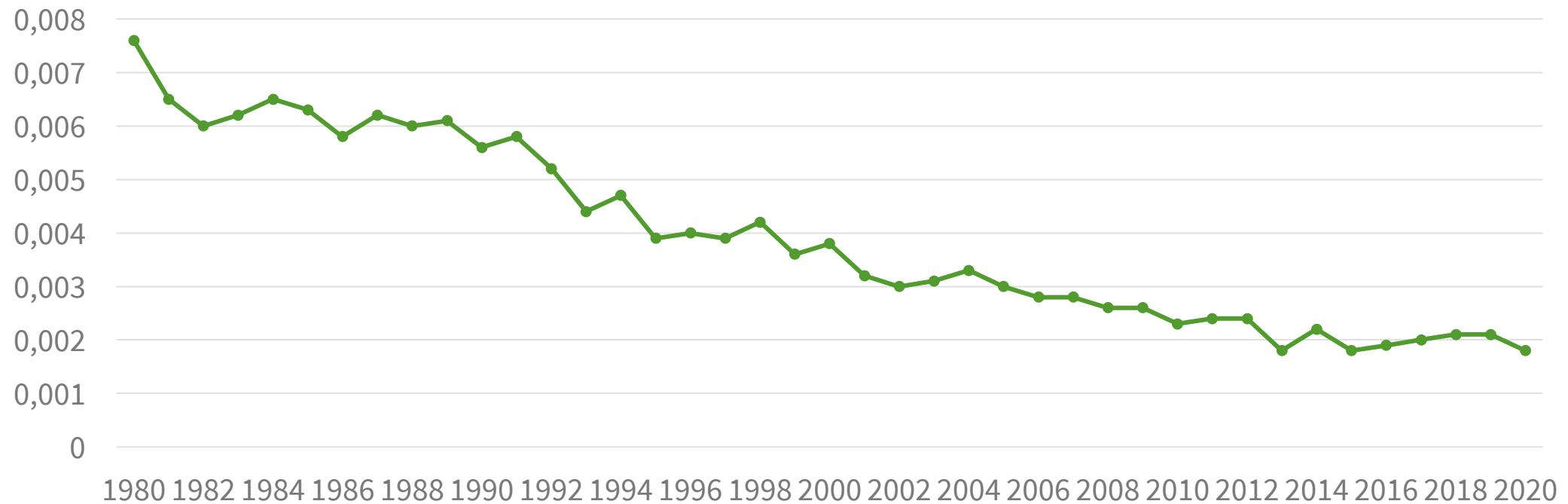
- työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Lasten yhdenvertaisuus

- perheiden monimuotoisuus

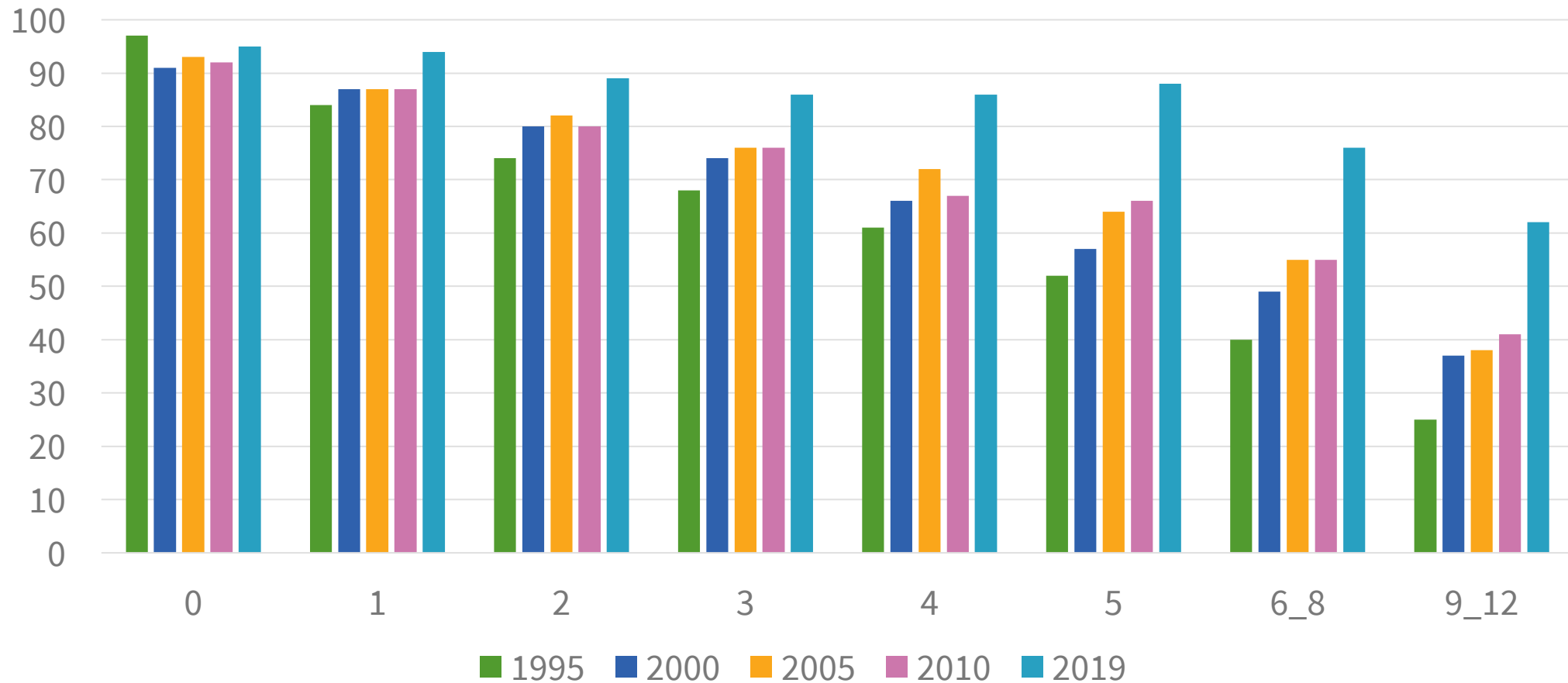
- alhainen lapsikuolleisuus, pidempi imetys
- isien osuus vapaista kasvanut (hitaasti)
- pienten lasten äitien työllisyysaste noussut (mutta naisilla miehiä enemmän osa-aikaisia ja määräaikaisia töitä)
- sukupuolten palkkaero kaventunut (hitaasti)
- työelämä joustavampaa mutta myös kuormittavampaa
- adoptio-, monikko-, ero-, uusio-, sateenkaari- ja yhden vanhemman perheet aiempaa tasavertaisempia

Alle 1-vuotiaana kuolleiden lasten osuus syntyneistä 1980-2020

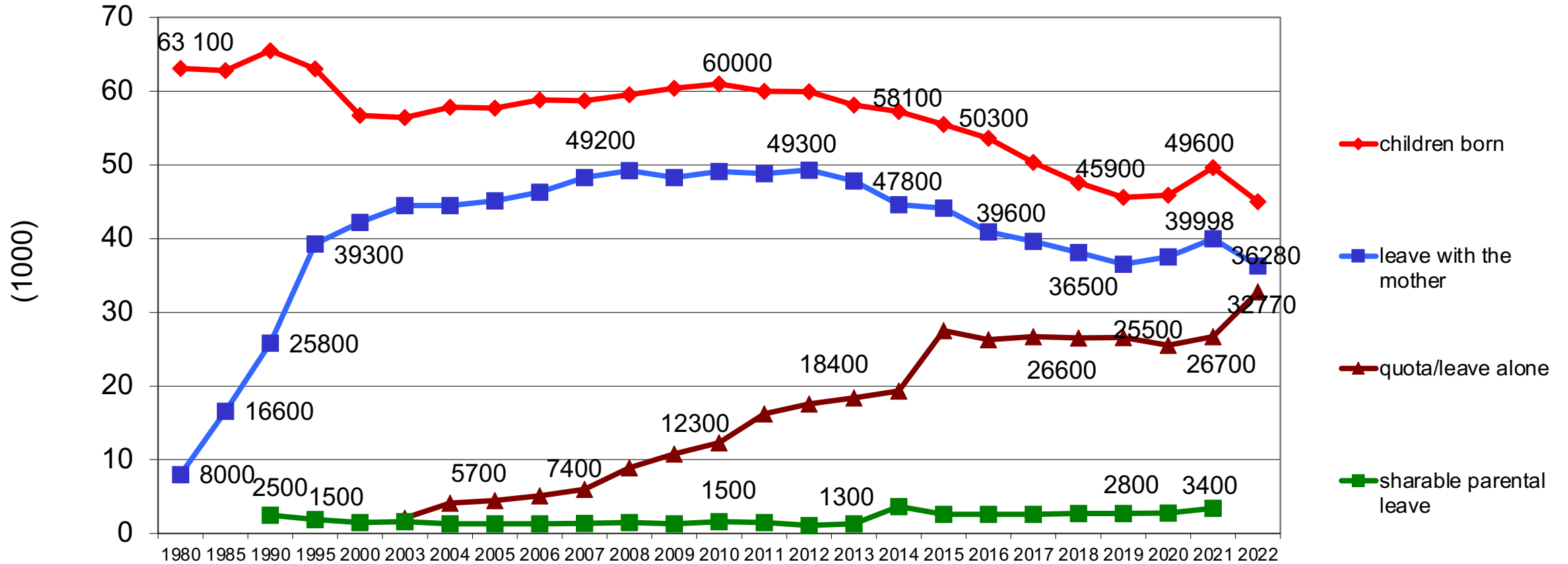
Lähde: Tilastokeskus

Rintamaitoa saavien lasten osuus 1995-2019 lapsen iän mukaan (kk)

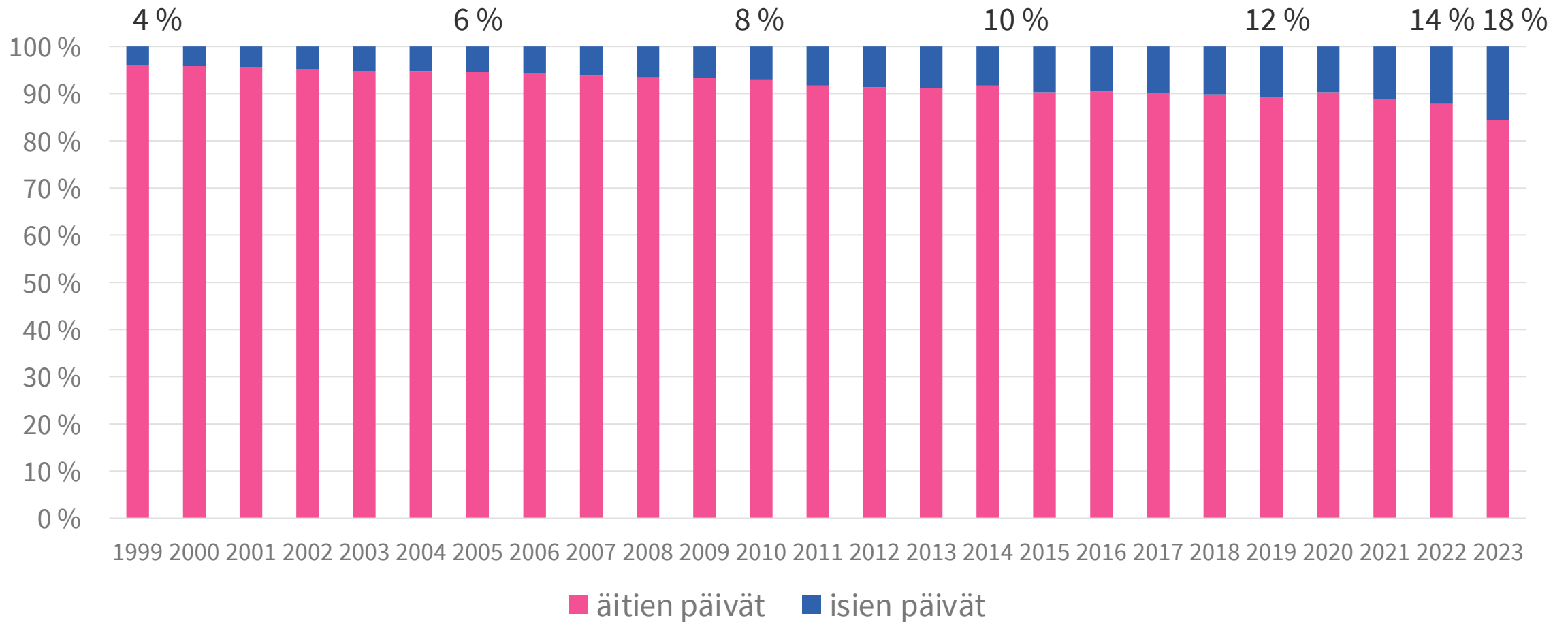
Lähde: Ikonen ym. (2020) Imeväisikäisten ruokinta Suomessa 2019.

Syntyneet lapset sekä perhevapaata pitäneet isät 1980-2022

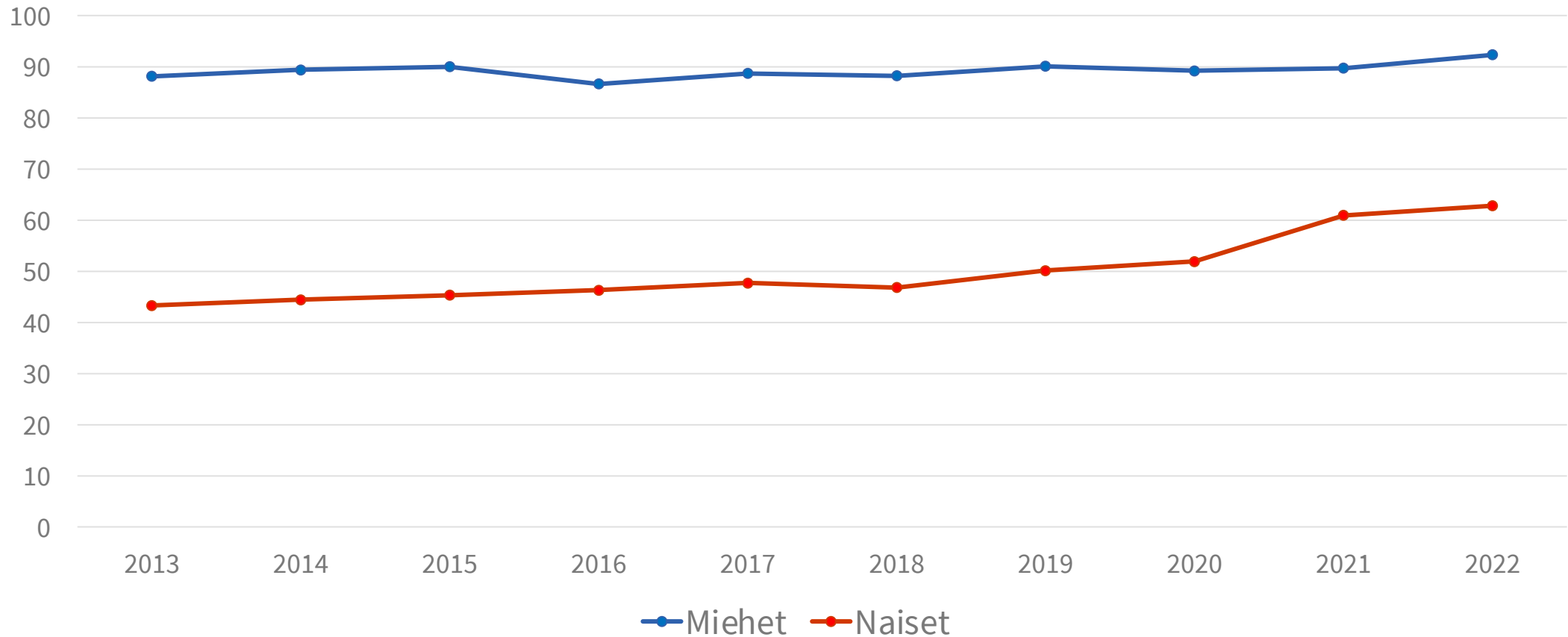
Lähde: Kelan tilastollinen vuosikirja

Äitien ja isien äitiys/raskaus-, isyys- ja vanhempainrahapäivät 1990-2023

Lähde: Kelan tilastollinen vuosikirja

Alle 3-vuotiaiden lasten äitien ja isien työllisyysaste 2013-2022

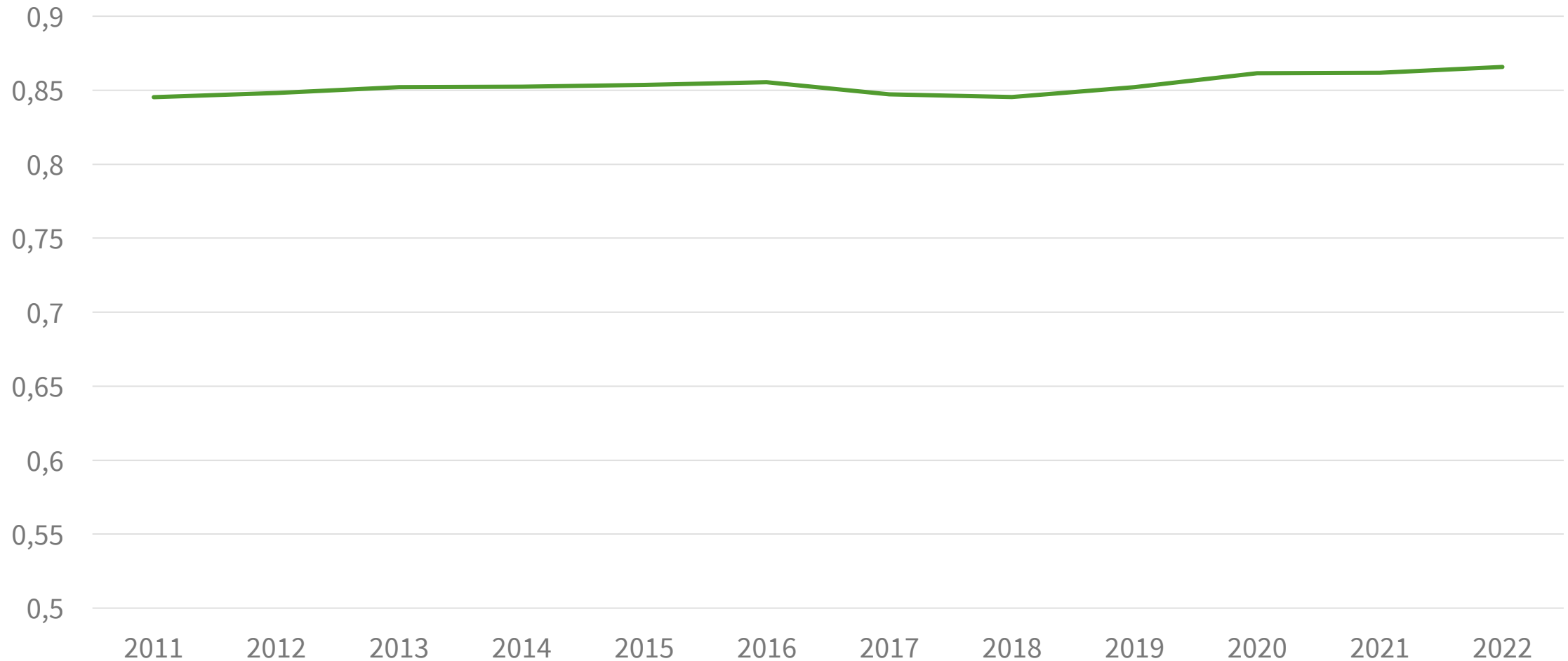

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Sukupuolten tuloeron kehitys 35-49 -vuotiailla 2011-2022,

Naisten tulot suhteessa miesten tuloihin, %

Henkilökohtaisen käytettävissä olevan rahatulon mediaani, kotitalouskohtaiset tuloerät jaettu henkilöille

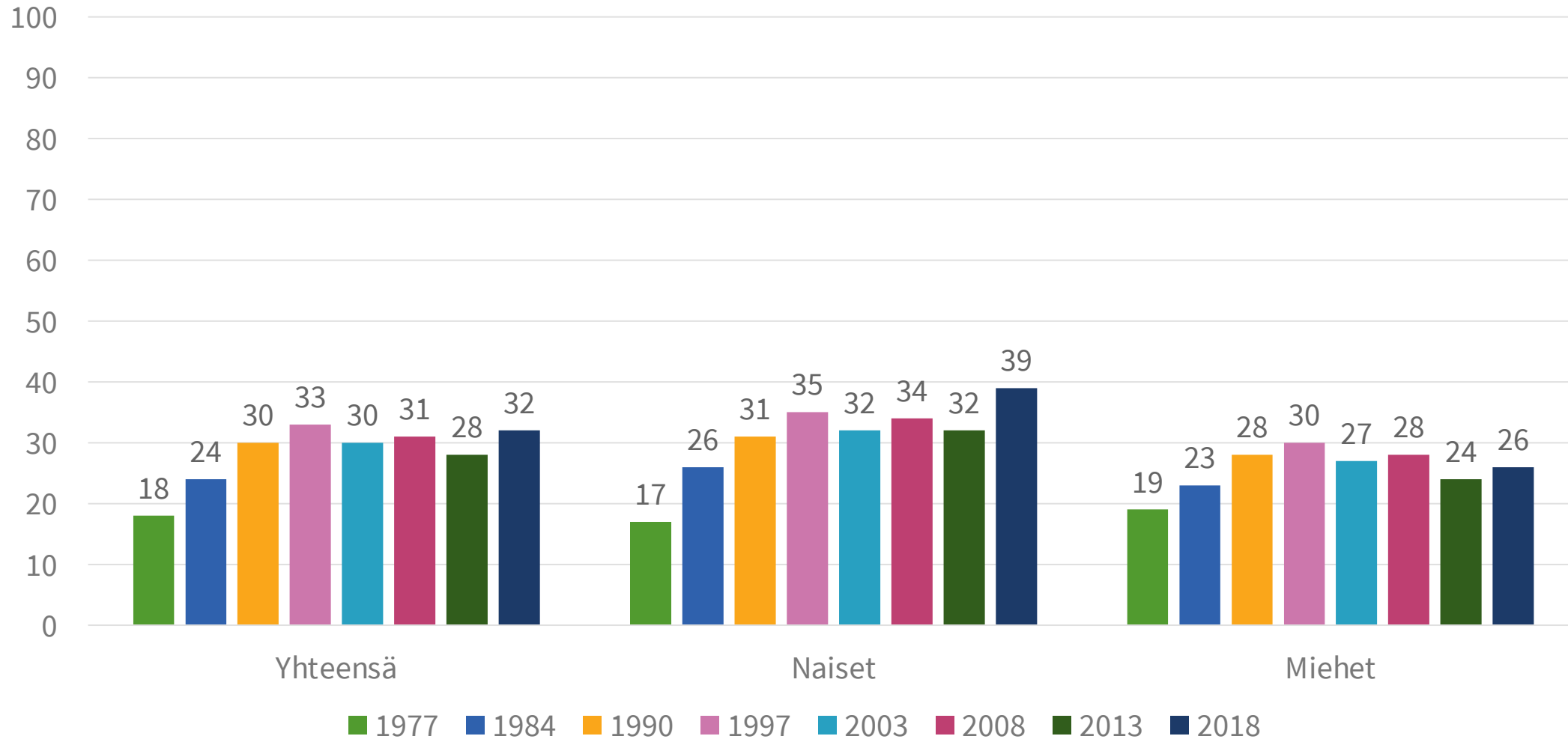
Lähde: Tilastokeskus, tulonjakotilasto

Lapsiperheiden vanhempien kokemuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta

Lähde: Tilastokeskus, työolotutkimus

Kiireen haittaavuus (erittäin tai melko paljon) 1977-2018, %

Lähde: Tilastokeskus, työolotutkimus

Monimuotoisten perheiden perhevapaoikeudet

1977	Adoptioäideille oikeus vanhempainvapaaseen
1981	Kuolleenä syntyneen lapsen äideille oikeus vanhempainvapaaseen
1985	Naimattomille isille oikeus jakaa vanhempainvapaata lapsen äidin kanssa
1985	Vanhempainvapaoikeus muiden maiden kansalaisille, jotka asuvat Suomessa
1986	Kuolleenä syntyneen lapsen isille oikeus vanhempainvapaaseen
1992	Monikkolasten vanhemmille 60 päivän pidennys vanhempainvapaaseen
1994	Äideillä, joiden lapsi huostaanotettu ei enää oikeutta vanhempainvapaaseen
1994	Isille, jotka eivät asu lapsen äidin kanssa oikeus vanhempainvapaaseen
2019	Yksinhuoltajaäideille oikeus käyttää vanhempainvapaan isäkiintiö Monikkolasten isille kolme viikkoa yhtä aikaa äidin kanssa käytettävää isyysvapaata per lapsi Adoptiovanhemmille ja biologisille vanhemmille yhtä pitkä vanhempainvapaa
2022	Yhtäläinen oikeus vanhempainvapaaseen kaikilla lapsen huoltajilla (biologiset ja ei-biologiset vanhemmat sukupuolesta riippumatta)

Yhteenveto

- Perhevapaaudistusten tavoitteet ovat pysyneet samoina usean vuosikymmenen ajan, koska niitä ei ole täysin saavutettu.
- Tavoitteisiin pääsy on haasteellista, jos/kun ne ovat keskenään ristiriitaisia (valinnanvapaus vs kiintiöt).
- Laaja kuva: biologisen äitiyden painottumisesta kohti vanhempien kesken jaettua hoitovastuuta ja perheiden monimuotoisuuden tunnistamista.
- Tavoitteiden edistäminen edellyttää myös muita politiikkatoimia sekä työelämän kehittämistä.
- Uutena haasteena syntyvyyden lasku ja sosioekonomiset erot perheellistymisessä sekä työn ja perheen yhteensovittamisessa.